

Gabūs mokiniai

Parengė Julija Moskevič

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK – 105 2009 01 19

Gabūs vaikai:

- galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų;
- juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti;
- sparčiai mokytis iš patirties;
- jų intelektinių gebėjimų lygis yra labai aukštas;
- šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis.

Talentingi vaikai: turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių meno, mokslo ar sporto sričių pasiekimais.

Praktika – kas daroma:

- Gabių vaikų paieška organizuojant olimpiadas ir konkursus;
- Neformalus ugdymas;
- Dalyvavimas projektuose, skirtuose gabių (ir ne tik) vaikų ugdymui;
- (potencialiai) gabūs/ gerai besimokantys vaikai “padedą” mokytojams ir moko kitus vaikus.

Praktika – ko trūksta:

- Nėra bendro specialistų sutarimo dėl gabumų apibrėžimo bei nustatymo kriterijų;
- Nėra įdiegtos gabių vaikų atpažinimo ir ugdymo sistemos;
- Egzistuoja visuomenės požiūris, kad gabiems vaikams papildomos pagalbos nereikia.

Koks yra gabus vaikas?

- Turtingas ir platus žodynas, sklandžiai reiškia savo mintis, žino įvairių žodžių reikšmes;
- Lengvai įsisąvina įvairiausias sąvokas, supranta dėsnius;
- Greitai ir gerai prisimena informaciją, lengvai ir greitai išmoksta;
- Platesnės žinios bei šių žinių panaudojimas;
- Teikia pirmenybę sudėtingesniam, naujesniam ir besikeičiančiam mokymosi kontekstui;
- Greitesnis, lankstesnis ir efektyvesnis problemų sprendimas (nors planavimo stadijoje laiko praleidžia daugiau);
- Geresni metakognityviniai įgūdžiai – taiko problemų sprendimo etapus ir hierarchiškai, sistemiškai organizuoja žinias.

Gabių vaikų tipai

- Sėkmės lydimas
- Kūrybiškas-sunkus
- Slepiantis savo gabumus
- Iškritęs iš mokyklos
- Dvejopai išskirtinis
- Savarankiškas
- Kitos kultūros

Kuo gabus vaikas skiriasi nuo bendraamžių

- Samprotavimo gebėjimais
- Loginiu matematiniumi mąstymu
- Mąstymo paslankumu

Gabių vaikų socialinė-emocinė raida

- Poreikis būti priimtam, priklausyti bendraamžių grupei bei jo pasiekimų pripažinimas
- Gabūs vaikai turi specifinių savybių: padidintas jaudrumas, raidos asinchroniškumas, perfekcionizmas, multipotencialumas.

Raidos netolygumas

- Gabių vaikų pažintinė raida spartesnė nei fizinė ar socialinė raida. Kuo kognityvinė raida spartesnė ir didesnis IQ, tuo didesnis raidos netolygumas.
- Socialinė raida neatsilieka nuo jų kognityvinės raidos ir labiau susijusi su vaikų protiniu nei chronologiniu amžiumi.
- Vertinti raidą ir jos (ne)tolygumą svarbu planuojant ir parenkant gabaus vaiko ugdymo būdus kaip paankstintas mokymas ar “klasių persokimas”.

Santykiai su bendraamžiais

- Gabių vaikų interesai žymiai skiriasi nuo bendraamžių interesų.
- Bendraamžiai gali atstumti gabius paauglius ir tai labiau būdinga mergaitėms nei berniukams.
- Mergaitės pasižymi žemesniu savęs vertinimu ir pasiekimais. Mergaičių savęs vertinimas žemėja prastėjant pažymiams, priešingai, nei berniukams.

Svarbiausia problema:

tai gebėjimų nerealizavimas.

Tokio dalyko pats vaikas gali ir nepajauti, todėl svarbu mokytojams mokėti identifikuoti tokius vaikus ir skirti jiems ypatingą dėmesį.

Kas yra gebėjimų nerealizavimas?

Nerealizavimas suprantamas, kaip neatitikimas tarp (numanomo) potencialo ir rezultatų.

“Nematomi” nerealizuojantys – tai tokie vaikai, kurie neparodo savo gebėjimų nei klasėje per pamokas, nei per specialius testavimus (tiek mokyklinius, tiek ir psichologinius – intelekto testas). Šie vaikai egzistuoja visuose visuomenės sluoksniuose, bet didesnė tikimybė – iš vargingiau gyvenančių šeimų, kitakalbiai vaikai.

Nerealizavimo priežastys

- Prastas tikėjimas savimi, kad vaikas gali susiplanuoti ir įgyvendinti užduotį.
- Pasirinkimo dilema (kai vaikas mano turintis rinktis – bendraamžiai ar mokslas).
- Dvigubas išskirtinumas (gabumas + dėmesio ir/ ar aktyvumo sutrikimai, Aspergerio sindromas, specifiniai mokymosi sutrikimai).
- Tobulumo siekimas.
- Nuobodulys.
- Dominuojantis vaizdinis-erdvinis informacijos apdorojimas.

Gabių ir nerealizuojančių savo gebėjimų skirtumai

Gabus realizuojantis	Gabus nerealizuojantis
<p>Didžiuojasi savo darbu ir pastangomis</p> <p>Atsparumas, kai nesiseka</p> <p>Rizikuoja</p> <p>Disciplinuotas</p> <p>Į tikslą orientuotas – susikuria planą ir jo laikosi</p>	<p>Prastas akademinis savęs supratimas, prasta veiklos organizacija</p> <p>Už jo nesėkmes atsakingi kiti</p> <p>Siekia tobulumo, todėl nerizikuoja</p> <p>Nepriklausomas – daro tik tai, ką nori daryti</p> <p>Skiriasi žodžiu ir raštu atliekamos užduotys</p>

Parengta pagal:

Doc dr. . Sigitos Girdzijauskienės paskaitų medžiaga.